

Rektor vid Storkyrkoskolan
Svartmangatan 20-22
118 52 Stockholm

2009-12-09
1 (12)
Dnr:40-2009:1745

Stockholms stad
Utbildningsförvaltningen
Box 22049
104 22 Stockholm

Kvalitetsgranskning av arbetet vid trakasserier och kränkande behandling vid Storkyrkoskolan i Stockholms kommun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling under höstterminen 2009. Granskningen av Storkyrkoskolan i Stockholms kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/kvalitetsgranskning/).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

De styrdokument som gäller för svenskt utbildningsväsen stadgar nolltolerans mot att barn, elever och studerande utsätts för kränkningar, diskriminering eller trakasserier.

Trots kravet på nolltolerans visar olika undersökningar, samt erfarenheter från den regelbundna tillsynen och från enskilda anmälningsärenden, att det inte är ovanligt att barn och elever blir kränkta och/eller trakasserade i svensk skola.

Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot skolornas arbete vid trakasserier och kränkande behandling. Syftet med granskningen är att bidra till att förhindra förekomsten av trakasserier och kränkande behandling vid de granskade skolorna. Totalt har 50 skolor granskats i landet.

Kravet på skolorna att bedriva ett effektivt förebyggande, förhindrande och åtgärdande arbete understryks och konkretiseras i granskningen. Skolinspektionen avser därmed bidra till att öka de granskade skolornas kunskap om vilket arbete som krävs för att förebygga och förhindra att kränkningar och trakasserier uppstår.

Granskningens resultat ska spridas till skolor och huvudmän som inte ingår i projektet. Resultaten kan därmed utgöra ett underlag för ett förbättringsarbete i hela landet.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar huvudmannen och rektor vid skolan för att åtgärder vidtas.

Storkyrkoskolan har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 15-16 oktober 2009. I skolan genomfördes samtal med ett urval av personal och elever samt med skolledning och elevhälsoteam. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Rektor vid skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på innehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Storkyrkoskolan har experten Magdalena Sievers och experten Katarina Rouane varit.

Fråge-/granskningsområden

Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphörde att gälla den 1 januari 2009. Idag finns bestämmelserna istället i två lagar, dels i 14 a kap. skollagen, dels i diskrimineringslagen.

14 a kap. skollagen innehåller bestämmelser som har till ändamål att motverka kränkande behandling av barn och elever. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är Skolinspektionen som har tillsynen över att 14 a kap. skollagen följs.

Diskrimineringslagen innehåller bl.a. bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering av barn och elever. Med diskriminering avses direkt och indirekt diskriminering, instruktioner att diskriminera samt trakasserier och sexuella trakasserier. Med trakasserier avses ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Med sexuella trakasserier avses ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Diskrimineringsombudsmannen ska utöva tillsynen över att diskrimineringslagen följs.

14 a kap. skollagen och diskrimineringslagen innehåller bestämmelser som ålägger huvudmannen att vidta aktiva åtgärder bl.a. i form av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling respektive trakasserier samt skyldighet att utreda och vidta åtgärder vid kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling respektive trakasserier.

Skolinspektionen har med utgångspunkt i 14 a kap. skollagen utifrån forskning, utvärdering och beprövad erfarenhet granskat det arbete som bedrivs i skolorna inom tre frågeområden.

1. Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

- *Fungerar skolans rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier?*

Inom detta frågeområde har skolans arbete med att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling och trakasserier granskats. En viktig komponent i detta arbete är att utifrån en kartläggning av skolans behov upprätta plan mot kränkande behandling och likabehandlingsplan. Granskningen har också undersökt om skolan arbetar för att vara en social gemenskap. Vidare har det undersökts om skolan har rutiner för att upptäcka kränkningar och trakasserier.

2. Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

Inom frågeområdet har granskats om personal sinsemellan och tillsammans med elever återkommande reflekterar över sitt egna förhållningssätt, värderingar och normer samt den betydelse dessa kan ha för att kränkningar och trakasserier kan uppstå.

3. Fungerar skolans rutiner så att kränkningar och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit kränkt och trakasserat?

- *Använder skolan program utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet i sitt arbete mot trakasserier och kränkningar?*

Inom frågeområdet har det undersökts om skolan har rutiner för att tillse att kränkningar och trakasserier omedelbart upphör då de kommer till personalens kännedom. Vidare har det granskats vilka rutiner skolan har i fall då personal utsätter elever för trakasserier eller kränkande behandling. Om skolan använder sig av program/ programkomponenter utifrån forskning och/eller beprövad erfarenhet har undersökts. Skolinspektionen har också undersökt om skolan analyserar orsaker till olika fall av kränkningar och trakasserier.

Beskrivning av besökt skola

Storkyrkoskolan ligger i Gamla Stan i Stockholm. Huvudmannen för verksamheten är Stockholms kommun. Utbildningen omfattar verksamhet från förskoleklass till årskurs 6. Vid Skolinspektionens besök var 146 elever inskrivna på skolan. Personalen är indelad i två arbetsenheter som ansvarar för förskoleklass och årskurserna 1-2 respektive årskurserna 3-6 inklusive skolbarnomsorg. Varje arbetsenhet leds av en arbetsenhetsle-

dare. Storkyrkoskolan bildar tillsammans med Björngårdsskolan ett rektorsområde som leds av en rektor, två biträdande rektorer och en intendent. I ledningsgruppen på Storkyrkoskolan ingår därutöver även de två arbetsenhetsledarna. På skolan finns en aktiv föräldraförening och representanter från föräldrarådet ingår även i skolans förvaltningsråd.

Skolinspektionens iakttagelser

Årlig plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen¹ ska huvudmannen se till att en årlig plan mot kränkande behandling upprättas. På motsvarande sätt stadgar diskrimineringslagen² att en likabehandlingsplan ska upprättas varje år. Det finns inget som hindrar att verksamheten respektive skolan för samman den årliga planen mot kränkande behandling med likabehandlingsplanen till ett dokument. Den årliga planen mot kränkande behandling ska innehålla en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. Enligt Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling³ bör planen bland annat innehålla de slutsatser som kan dras av kartläggningarna om situationen i verksamheten, konkreta mål för och beskrivningar av de insatser som ska genomföras under året för att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt en ansvarsfördelning för detta. Vidare anges att planen bör innehålla tydliga rutiner för akuta och uppföljande åtgärder avseende inträffade kränkningar och hur dessa ska dokumenteras. Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling⁴ ska planerna upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller.

Storkyrkoskolan har en likabehandlingsplan för innevarande läsår som även är avsedd som en årlig plan mot kränkande behandling. Planen gäller för hela rektorsområdet. Förutom några fåtal åtgärder som rör specifikt Storkyrkoskolan respektive Björngårdsskolan gäller de flesta åtgärderna i planen för båda skolorna.

Planen består i stora delar av en noggrann redovisning hur arbetet för att förebygga, upptäcka och åtgärda trakasserier och kränkande behandling organiseras och vilka arbetsgrupper som ingår i detta arbete. Planen innehåller även en redovisning av rutiner för hantering av tillfälliga konflikter, enskilda incidenter samt upprepade kränk-

¹ 14 a kap. 8 § skollagen (1985:1100)

² 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567)

³ Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLF5 2009:38)

⁴ 2 § förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling

ningar. Särskilda rutiner anges för utredningen av händelser då någon i personalen misstänks för att ha kränkt en elev. Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan personal och rektor och riktlinjer för dokumentation och uppföljning.

För att en plan ska fungera som ett effektivt verktyg i arbetet mot trakasserier och kränkande behandling bör den vara konkret och utgå från en aktuell kartläggning av verksamhetens behov. Björngårdsskolans/Storkyrkoskolans plan saknar en redovisning av aktuella behov, mål och åtgärder som bygger på en kartläggning och analys av nuläget. De åtgärder som anges saknar en koppling till tydliga och utvärderingsbara mål för det förebyggande arbete vilket gör det svårt att utvärdera deras effekter.

Diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder och sexuell läggning omnämns inledningsvis i planen, men i övrigt saknas även de i såväl nulägesbeskrivning som i åtgärder.

Enligt skollagen⁵ ska det bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling inom ramen för varje särskild verksamhet. Som en verksamhet avses enligt förarbeten⁶ den verksamhet som en särskild förskola, ett särskilt fritidshem, en särskild skola etc. bedriver. Det är därför viktigt att en plan som gäller för ett helt rektorsområde innehåller en redovisning av vilka specifika behov av insatser som finns i de olika verksamheterna om den ska kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt. Björngårdsskolans/Storkyrkoskolans likabehandlingsplan saknar en sådan specificerad redovisning.

Enligt rektorn har elever inte varit delaktiga i upprättandet av planen och den förefaller inte heller vara väl förankrad hos eleverna. Elever som Skolinspektionen varit i kontakt med känner till att det finns en likabehandlingsplan på skolan men kan inte berätta vad den handlar om.

Rektor är medveten om likabehandlingsplanens brister och har nyligen inlett ett arbete med att upprätta en helt ny plan.

Skolinspektionen bedömer att Storkyrkoskolans plan inte uppfyller de krav som ställs på en årlig plan enligt skollagen.

Skolan har inte uppfyllt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Att förbygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling

Enligt skollagen⁷ ska den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Därutöver ska huvudmannen se till att det vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts

⁵ 14 a kap. 6 § skollagen (1985:1100)

⁶ Proposition 2005/06:38 "Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever", s.135

⁷ 1 kap. 2 § tredje stycket skollagen (1985:1100)

för kränkande behandling⁸. Enligt läroplanen⁹ ska alla som verkar i skolan sträva efter att varje elev respekterar andra människors egenvärde och utvecklar en känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor utanför den närmaste gruppen.

För att öka sammanhållningen och skapa goda relationer i klasserna och över klassgränsar praktiseras på skolan någonting som rektorn beskriver som "en samlad skolvardag". Med detta menas att lärare och fritidspedagoger ingår i gemensamma arbetslag och samverkar tätt i den pedagogiska verksamheten.

Arbetsenheterna planerar och genomför återkommande aktiviteter för att skapa en bra gemenskap bland eleverna som t ex temadagar och utflykter. På hösten genomförs en hel vecka till temat fred, då den ordinarie undervisningen ersätts med ett antal aktiviteter och övningar som ska leda till att stärka kamratskapet eleverna emellan.

På skolan finns elevråd och på klassrådsmöten förs kontinuerligt samtal om trivsel i klassen och hur den kan förbättras. Det finns även ett faddersystem som ett stöd för att integrera nya elever i skolgemenskapen.

På skolans finns övergripande skolregler som kallas för skolans värdegrund med tydlig koppling till Barnkonventionen. Denna skrivelse är några år gammal och det finns planer på att ersätta den med ett nytt dokument. Därutöver finns särskilda regler för vistelsen på skolgården och det upprättas även regler för varje enskild klass.

Det finns en trygghetsgrupp med uppgift att arbeta förebyggande och akut för att stoppa och förhindra mobbning och trakasserier. I trygghetsgruppen ingår förutom skolsköterskan, som leder arbetet, även vaktmästaren och ett antal fritidsledare och lärare. Trygghetsgruppen har tätt samarbete med skolans elevhälsoteam och skyddsombud.

Eleverna uppger att de känner sig trygga på skolan och att det endast i mycket liten utsträckning förekommer kränkningar. Eleverna visar i samtal med Skolinspektionen god förmåga att reflektera kring kränkande behandling samt förståelse för människors olikheter. Eleverna uttrycker till exempel empati för barn som mobbar andra och menar att dessa barn säkert själva mår dåligt. De betonar också att de flesta barn på skolan är bra på att lösa konflikter och att be om förlåtelse. Skulle de ändå behöva hjälp så finns det alltid någon vuxen i närhet där de med förtroende kan vända sig.

På Storkyrkoskolan pågår just nu två utvecklingsprojekt som rör det förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Ett projekt handlar om att vidareutveckla skolans arbete med värdegrundsuppdraget. Syftet är att utveckla metoder och arbetssätt för att kommunicera och reflektera om skolans värdegrundsuppdrag i det dagliga arbetet och i mötet med elever och föräldrar. Personal och elever har gemensamt formulerat ett

⁸ 14 a kap. 7 § skollagen (1985:1100). Motsvarande bestämmelser återfinns i 3 kap. 15 § diskrimineringslagen (2008:567).

⁹ Avsnitt 2.1 förordning (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94)

antal "värdeord" som ska stå som grund för skolans arbete med normer och värderingar. Enligt skolledning och personal är själva utvecklingsarbetet ännu inte avslutat utan man befinner sig fortfarande i en övergångs- och implementeringsfas.

Det andra projektet har till syfte att i verksamheten implementera ett pedagogiskt program¹⁰ för att ge elever stöd i att utveckla sin sociala och emotionella kompetens. Urvalet av denna metod har skett i en process där hela personalgruppen varit involverad. Efter en kartläggning av vilka program som finns att tillgå förkovrade man sig i de olika programs innehåll och bedömde deras kvalitet utifrån vetenskapliga rön och beprövad praxis. Under hösten ska det valda programmet implementeras i hela verksamheten. Skolinspektionen vill i detta sammanhang betona betydelsen av att arbetet med ett visst program anpassas till de aktuella behov och förutsättningar som finns i verksamheten för att kunna fungera som effektivt redskap i det förebyggande arbetet.

Skolinspektionen kan konstatera att Storkyrkoskolans arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling befinner sig i en utvecklingsfas. Skolinspektionen vill därför påtala vikten av att kontinuerligt följa upp och utvärdera det pågående utvecklingsarbete och dess effekter med utgångspunkt från krav som ställs enligt skollagen och de mål som ställs i läroplanen. En sådan utvärdering kan ge vägledning för nya åtgärder som behöver genomföras.

Skolinspektionen bedömer att skolans arbete för att förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling i huvudsak uppfyller kraven i skollagen och läroplanen.

Normkritiskt förhållningssätt

Ett arbete för att förmedla skolans värdegrund och för att främja likabehandling ska vara ständigt pågående inom skolan, även utan förekommen anledning. En studie¹¹ från Skolverket visar att uppkomsten av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling på en skola kan kopplas till de rådande normerna i verksamheten. Skolverket menar därför att personalen tillsammans med eleverna bör reflektera över vilka normer, attityder och värderingar som förekommer på skolan. Reflektionerna och diskussionerna bör handla om vilka normer som finns på skolan kring religion, etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, sexuell läggning, ekonomiska resurser, kroppsnormer, ålder och andra normer som påverkar förekomsten av kränkningar. Skolverket menar också att dessa normer bör hanteras tillsammans och inte var och en för sig då de samverkar och förstärker varandra i ett komplicerat samspel.

Både personal och elever på Storkyrkoskolan beskriver elevgruppen som homogen med avseende på etnisk tillhörighet, religion och ekonomiska resurser. Eleverna påpekar samtidigt att alla elever är välkomna i gemenskapen oavsett vilken bakgrund man

¹⁰ SET – Social och emotionell träning.

¹¹ *Diskriminerad, trakasserad, kränkt? Barns, elevers och studerandes uppfattningar om diskriminering och trakasserier* (2009) Rapport 326, s. 88 ff., Skolverket

har och betonar att man kan se ut och klä sig precis som man vill utan att få höra konstiga kommentarer. Detta bekräftas även av personalen som uppger att "individualism" förefaller vara en slags norm hos många elever och föräldrar. Enligt uppgifter från personal och elever förekommer det på skolan inte heller någon kränkande behandling på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Eleverna berättar att de känner till elever som har homosexuella föräldrar och upplever detta som något helt naturligt och självklart. Enligt elever är det inte vanligt förekommande att man tar upp dessa frågor i undervisningen. Detta beror, enligt eleverna, just på att det inte finns några problem.

I den senaste brukarundersökning som genomförts av Stockholms stads utbildningsförvaltning anser föräldrarna att skolan behöver utveckla sitt genuspedagogiska arbete. Med anledning av denna kritik har personalen kartlagt på vilket sätt ett genusperspektiv anläggs i nuvarande verksamhet och kommit fram till att föräldrarnas synpunkter har varit berättigade. Genuspedagogik kommer därför framöver att prioriteras som ett angeläget utvecklingsområde. Enligt rektorn kan det bli början till att integrera ett normkritisikt arbetssätt i verksamheten. Det finns dock än så länge inte några konkreta planer för hur detta arbete ska läggas upp.

Skolinspektionen bedömer att skolans personal även utan direkt förekommen anledning i högre utsträckning behöver reflektera tillsammans med eleverna över normer och värderingar.

Arbetet för att upptäcka trakasserier och kränkningar

För att kunna åtgärda trakasserier och kränkningar då de uppstår måste skolan ha rutiner för att försäkra sig om att de upptäcks. Enligt Allmänna råd¹² bör personalen ha god uppsikt över alla utrymmen och platser.

Storkyrkoskolan har flera insatser som bidrar till en tidig upptäckt av eventuella kränkningar. Bland annat genomförs det varje läsår enkätundersökningar med fokus på elevernas upplevelse av trygghet och trivseln på skolan. Dessa undersökningar fungerar enligt skolledningen och personal som en barometer som ger tydliga besked om stämningen i en klass har förändrats. Resultatet från dessa undersökningar redovisas för arbetsenheterna och eleverna och om det har identifierats några problem försöker man gemensamt hitta åtgärder för att förbättra situationen.

Skolans elevskyddsombud deltar aktivt i skolans systematiska arbetsmiljöarbete. Inom ramen för detta arbete kartläggs elevernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö angående eventuella risker för kränkande behandling.

På skolan finns rutiner för att garantera god uppsikt över utrymmen och platser där elever befinner sig på rasten. Eleverna uppger att de anställda är observanta och beredda att ingripa då det behövs, vilket bidrar till att de känner sig trygga. Några elever

¹² Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38)

påpekar dock att det inte alltid är lätt för personalen att skilja mellan skojbråk och bråk som sker på riktigt. Detta bekräftas av Skolinspektionens iakttagelser. Vid granskningsbesöket pågår det på skolgården en del aktiviteter där elever, främst pojkar, mäter sin kroppsstyrka i form av låtsasbrottningar. I samband med dessa aktiviteter inträffar flera incidenter där elever blir ledsna och började gråta. Enligt rektorn brukar skolans fritidspersonal på rasterna organisera rastlekar och tillhandahålla lekmaterial för utomhusbruk. En sådan verksamhet pågår dock inte på de raster som Skolinspektionen har iakttagit.

Skolan engagerar sig även i trakasserier och kränkande behandling som sker utanför skolan och skoltiden, till exempel mobbning via internet. Storkyrkoskolan ingår i ett brottförebyggande nätverk inom stadsdelen som består av bland annat socialtjänst, polis och Svenska Kyrkan. Nätverket träffas regelbundet och arrangerar även möten och föreläsningar för skolans föräldrar och pedagoger. På ett av dessa möten behandlades risken för kränkande behandling på Internet och hur man kan öka barns trygghet vid användandet av den moderna kommunikationsteknologin.

Skolinspektionen konstaterar att det på Storkyrkansskolan kontinuerligt genomförs insatser för att upptäcka förekomsten av kränkande behandling och att dessa insatser leder till konkreta åtgärder för att förbättra elevernas fysiska och psykosociala arbetsmiljö. Detta arbete utgör en viktig del i det kartläggande arbetet för att identifiera aktuella behov för skolans likabehandlingsarbete. Resultat av detta arbete och de åtgärder som genomförs som en följd av det bör därför lämpligen redovisas i skolan likabehandlingsplan. Skolinspektionen vill också påpeka vikten av att inom ramen för detta arbete fånga upp olika former av kränkande behandling såsom trakasserier som har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, funktionshinder eller ålder och kränkningar som pågår av någon anställd.

Skolinspektionen bedömer att Storkyrkoskolans arbete för att upptäcka trakasserier och kränkande behandling i huvudsak uppfyller kraven.

Åtgärder för att utreda och förhindra trakasserier och kränkande behandling

Om huvudmannen eller personalen får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller trakasserier i samband med verksamheten, är huvudmannen, enligt skollagen¹³, skyldig att utreda omständigheterna och i förekommande vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkningar i framtiden.

Storkyrkoskolans rutiner vid akuta situationer är väl kända inom verksamheten och tillämpas när kränkande behandling eller trakasserier upptäcks. För utredning av enskilda incidenter ansvarar i regeln den vuxne som bevittnat händelsen i samverkan

¹³ 14 a kap. 10 § skollagen (1985:1100). Motsvarande bestämmelser återfinns i 2 kap. 7 § diskrimineringslagen (2008:567).

med berörda klasslärare. Personalen ger intryck av att se det som en självklar del av sitt uppdrag på skolan. Vårdnadshavare till de inblandade eleverna informeras skyndsamt. Det finns rutiner för uppföljning och enligt personalen tillämpas de också. I fall där kränkningarna fortsätter lämnas ärendet över till skolan trygghetsgrupp. Elever uppger sig ha förtroende för personalens sätt att hantera kränkningar.

Trygghetsgruppen arbetar efter olika metoder¹⁴ som modifierats utifrån skolans erfarenheter och behov. Vilken metod som väljs i det enskilda fallet beror enligt skolsköterskan på ärendets karaktär. Vilka åtgärder som sätts in för de inblandade eleverna avgörs också från fall till fall och är bland annat beroende av de bakomliggande faktorer som har lett till kränkningarna. Enligt biträdande rektor finns beredskap för att kunna genomföra insatser på både individ- grupp- och verksamhetsnivå. I fall där man misstänker att det finns en underliggande problematik hos den elev som utfört kränkningar lämnas ärendet över till elevhälsoteamet för utredning av behovet till särskilda stödinsatser.

I skolans likabehandlingsplan anges en tydlig ansvarsfördelning mellan de anställda, trygghetsgruppen och rektorn. Personalen säger att denna ansvarsfördelning fungerar bra. Det finns rutiner för dokumentation och olika mallar för att underlätta detta arbete. Enligt personal kan det dock finnas viss risk för att enskilda incidenter inte alltid dokumenteras på grund av tidsbrist. Skolinspektionen vill betona vikten av att dokumentationen sker på ett sådant sätt att en samlad bild för skolan kan ges.

Rutiner finns för hur skolan ska agera när personal på skolan anklagas för att kränka en elev. I rutinerna framgår det att det är rektor som utreder, åtgärdar och följer upp ett sådant ärende.

Arbetet för att utreda och åtgärder förekommande kränkningar utvärderas och vidareutvecklas enligt personalen kontinuerligt.

Skolinspektionen bedömer att Storkyrkoskolans arbete för att utreda och åtgärda trakasserier och kränkande behandling uppfyller kraven.

Skolinspektionens slutsatser och beslut

Fungerar skolans systematiskt förebyggande arbete för att motverka trakasserier och kränkande behandling av barn och elever?

På Storkyrkoskolan genomförs en rad insatser för att förebygga förhindra förekomsten trakasserier och kränkande behandling. Det används olika metoder för att kontinuerligt kartlägga risker för kränkande behandling och i fall där man identifiera konkreta problem finns beredskap för att kunna åtgärda dessa. Resultatet av detta arbete redovisas dock inte i skolans likabehandlingsplan.

Under det innevarande läsåret pågår ett utvecklingsarbete som på olika sätt rör det förebyggande arbetet mot kränkande behandling.

¹⁴ Farsta-modellen och lösningsfokuserad samtalsmetod

Har skolan ett normkritiskt förhållningssätt?

Skolinspektionen konstaterar att Storkyrkoskolan inte i tillräcklig omfattning diskuterar och ifrågasätter de rådande normerna, attityderna och värderingarna i verksamheten. Enligt elever är det inte vanligt förekommande att lärare reflekterar med dem kring verksamheten utifrån ett normkritiskt perspektiv. Enligt rektorn kan den framtida satsningen på genuspedagogik bli en början till att integrera ett normkritiskt arbetssätt i verksamheten. Det finns dock än så länge inte några konkreta planer för hur detta arbete ska läggas upp.

Fungerar skolan rutiner så att kränkningar och trakasserier upphör när det blivit känt att ett barn eller elev blivit kränkt och trakasserat?

Skolans likabehandlingsplan/årlig plan mot kränkande behandling innehåller en redovisning av rutiner för hantering av tillfälliga konflikter och enskilda incidenter samt rutiner för agerandet vid upprepade kränkningar. Särskilda rutiner anges för utredningen av händelser då någon i personalen misstänks för att ha kränkt en elev. Dessa rutiner är väl kända hos personalen och tillämpas i förekommande fall. Personalen ger intryck av att se det som en självklar del av sitt uppdrag på skolan. Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan personal och rektor och personalen upplever att den fungerar bra. Eleverna hyser förtroende för skolans sätt att åtgärda olika former av kränkningar.

Skolinspektionen har i sin kvalitetsgranskning identifierat ett flertal områden som huvudmannen och rektor vid skolan måste åtgärda eller behöver förbättra för att förhindra att kränkningar och trakasserier uppstår. Nedanstående punkter visar vilka områden som måste åtgärdas respektive områden där förbättringsåtgärder behövs.

Områden som måste åtgärdas

- Skolinspektionen bedömer att Storkyrkoskolans plan inte uppfyller de krav som ställs på en årlig plan enligt skollagen.
- Skolinspektionen bedömer att skolan inte har uppfyllt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

Områden som behöver förbättras

- Skolinspektionen bedömer att skolans personal även utan direkt förekommen anledning i högre utsträckning behöver reflektera tillsammans med eleverna över normer och värderingar.

Uppföljning m.m.

Stockholms kommun/Storkyrkoskolan ska senast inom fyra månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 9 april 2010 till Skolinspektionen, avdelningen Stockholm¹⁵, redovisa vilka åtgärder som vidtagits med anledning av beslutet.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson

Enhetschef

Magdalena Sievers
Expert

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Luca Nesi, experten Katarina Rouane samt undervisningsrådet Anna Wide deltagit.

¹⁵ Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm